

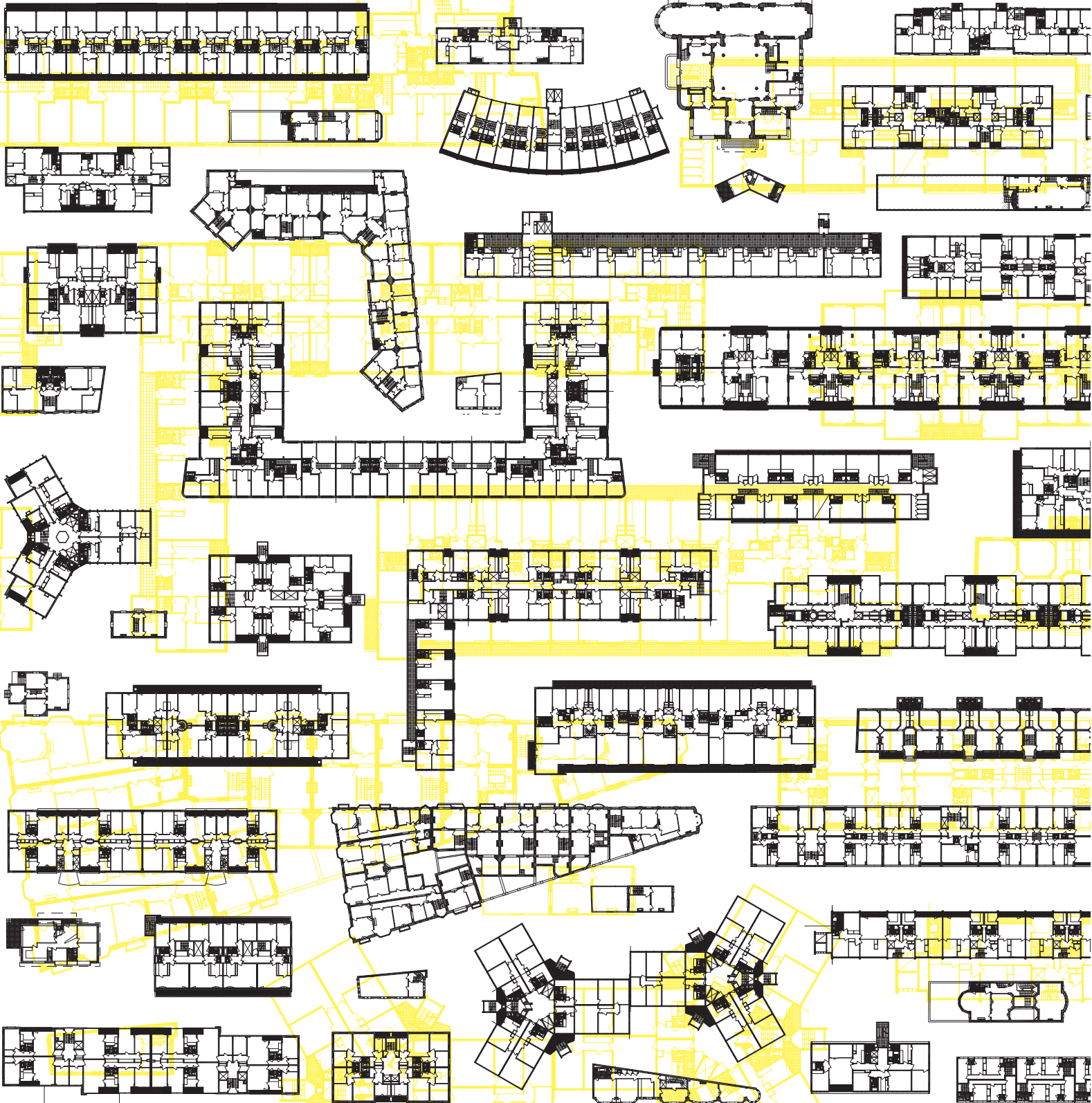
A+

ARCHITECTUUR IN BELGIË

247

APRIL - MEI 2014

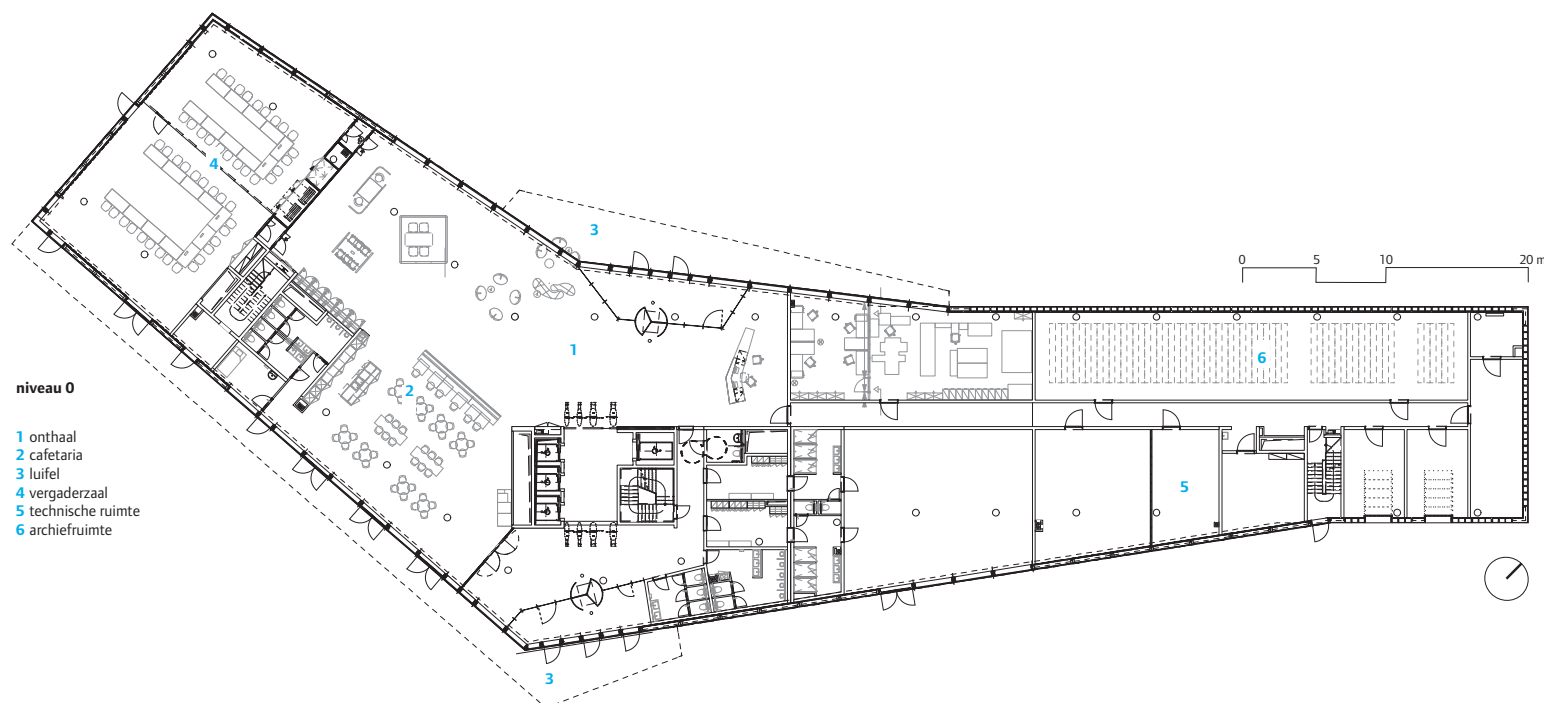
FOCUS **WOONTORENS**
PROJECT **ARCHITECTES ASSOCIÉS |**
BINARIO & BERTRAND EVRATS
INTERVIEW **CHRISTIAN KIECKENS**
TECHNIEK **SLIMME GEVELS**

TEKST Cécile Vandernoot
FOTOGRAFIE Marc Detiffe

Elia nam onlangs zijn intrek in de nieuwe kantoren aan de Monnoyerkaai, in een gebouw dat aangemeerd ligt aan het kanaal van Brussel. Ondanks de uiterst technische en gesloten omgeving van de hoogspanningsnetbeheerder, is het team van Architectes Associés erin geslaagd om een vleugje poëzie te blazen in een Nearly Zero Energy-gebouw, dat tegelijkertijd uitdrukking moest geven aan de identiteit van de opdrachtgever.

HERBRONNEN

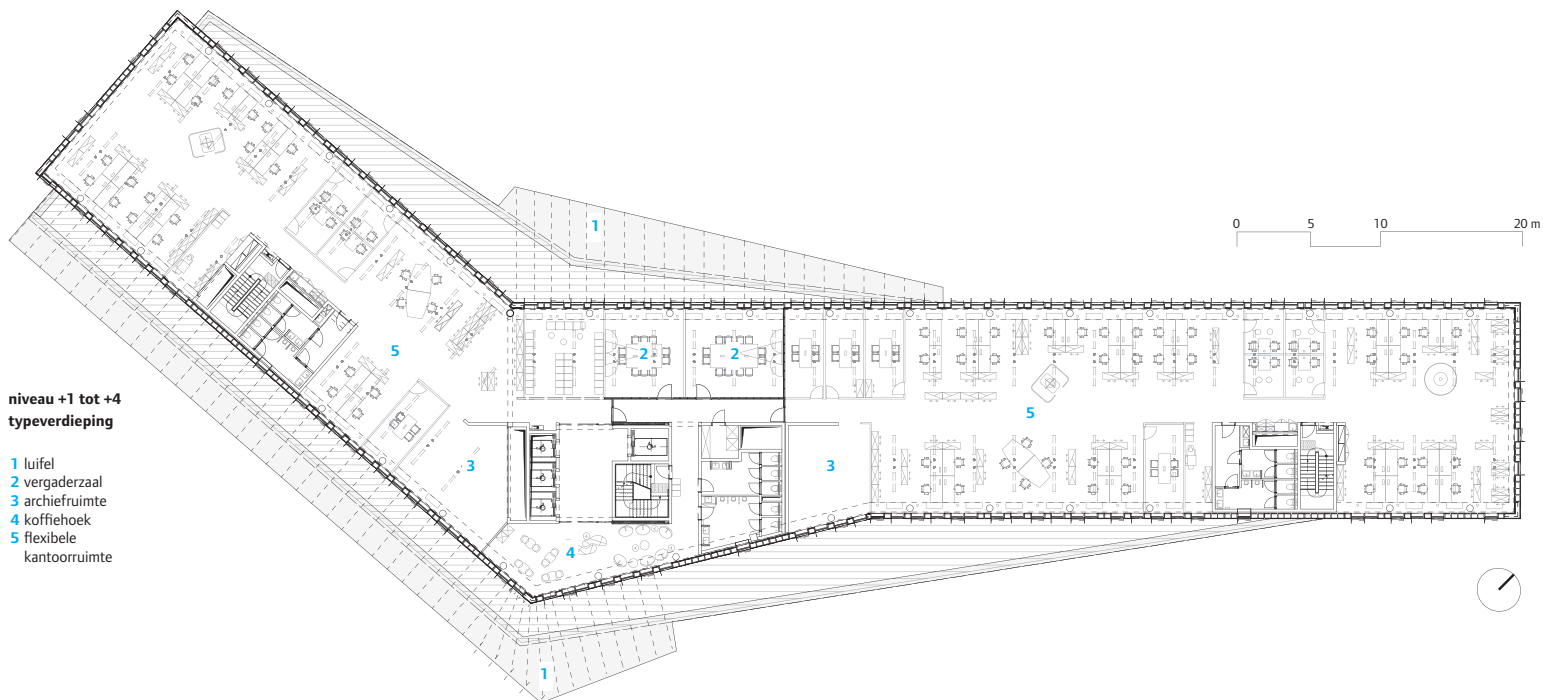
De uitbreiding die besteld was door Elia, de Belgische hoogspanningsnetbeheerder, is gevestigd op een terrein van drie hectare aan de rand van het kanaal in Brussel, in de onmiddellijke nabijheid van het nationale controlecentrum van het elektriciteitsnet. Ze is het resultaat van een doordachte compositie en vurige discussiemomenten tussen een verlicht bouwheer en het team van studie-bureaus, waaronder Architectes Associés. De integratie van het project vloeit voort uit de bijzondere kenmerken van het terrein en de sterk aanwezige grenzen: de Van Praetbrug, het kanaal, de Zenne en een paar imposante en gerespecteerde burens: de verbrandingsoven van Brussel-Noord, de vroegmarkt en de Brussels Royal Yacht Club.

Rekening houdend met de bodemverontreiniging en om duizelingwekkende saneringskosten te vermijden, heeft de doordachte inplanting de grondafgraving aanzienlijk beperkt. De stabiliteit van het gebouw van in totaal 10 000 m² op zes niveaus wordt verzekerd door ondiepe funderingen en een 'vouw' in het volume; een waterdichte betonplaat bedekt het hele terrein om te vermijden dat verontreinigende stoffen zouden doorsijpelen tot in de grondwaterlaag. Op het perceel bevinden zich vele functies – een

buitenparking bedekt met fotovoltaïe, verschillende opslagruimten waaronder een kabelpark en een lagunagesysteem om het gebruikte water gezuiverd in de Zenne te lozen – die het gebouw tot de uiterste rand dringen, waar het profiteert van een ligging op één lijn met het kanaal. Een diagonaal stramien dat op de grond getrokken is, structureert de omgeving en creëert een essentiële visuele eenheid. Als je van binnen naar buiten kijkt, zie je dat deze compositie op de grond de elementen die over de site verspreid zijn met elkaar verbindt en het gebouw lieert met de Zenne; ze leidt de gebruikers van het gebouw naar een ponton over het water om te voet naar het bedrijfsrestaurant te gaan.

Net zoals de impact van de stedenbouwkundige- en programmavoorschriften een weerslag heeft op de inplanting/volumetrie, geeft een doorgedreven milieu- en energieaanpak gestalte aan de vorm van het gebouw: het streven naar de passiefnorm legde het gebouw zijn compactheid op, de verhouding tussen volle en lege ruimten en die van de glasoppervlakken. Het zoeken naar materialen die zo weinig mogelijk energie verbruiken, zowel qua productie als transport, is de verantwoordelijkheid van de bouwheer en de architecten. De hoogste

BREEAM-quoting verkrijgt je door hout te gebruiken, zelfs als dat afkomstig is uit Afrika. Omdat ze overtuigd waren van het belang het transport te beperken, besloten de architecten om robinia te gebruiken, een Noord-Europese houtsoort. Sabine Leribaux en Marc Lacour zijn van mening dat het vandaag onvermijdelijk is om op een passieve manier te bouwen. Maar het belang ervan inzien volstaat niet, het is cruciaal dat je de regels ervan toepast en telkens opnieuw in vraag stelt. In hun ogen blijft de ruimtelijke ervaring niettemin primordiaal. De beheersing van passief dankzij Aeropolis (→ A+218) stelde het bureau in staat om terug te keren naar basisbegrippen van ruimtelijke indrukken. Zo is de benedenverdieping voor Elia opgevat als een glazen onderbouw, die het kanaal verbindt met de rest van het perceel, en die het gebouw doet 'drijven'. Op de verdiepingen komen de smalle ramen tot bij de latei: een keuze die de toevoer van licht aanzienlijk verhoogt en die de skyline van de stad centraal in het beglaasde kader plaatst. Door een duidelijk grondplan op elke verdieping kunnen gebruikers en bezoekers snel hun weg vinden door de administratieve ruimten, wat de toe-eigening ervan vergemakkelijkt. De gewenste totaalindruk die ontstaat door de grote dwarsplateaus speelde mee

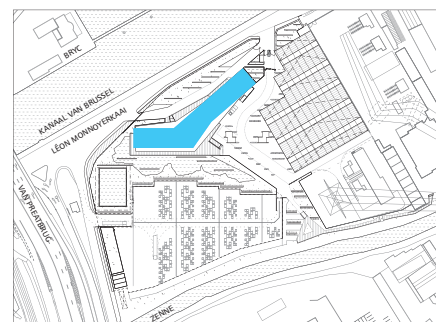
DE WAARGENOMEN KLEUR ONTSTAAT DOOR DE DIFFRACTIE VAN HET LICHT, WAT DE GEVEL DOET TRILLEN, AFHANKELIJK VAN HET ZONLICHT.

vanaf de studie van de structuur. De latere binneninrichting beantwoordt aan de standaardklassiekers. Ook al is ze zwaar, toch blijkt ze een positieve parameter die erin slaagt de architecten te overtuigen van de flexibiliteit van hun productie.

De nederigheid zich erover te verheugen dat er plaats is voor alle types inrichting staat in verband met de reflectie van het bureau over de uitdagingen, met de toekomstige reconversie van het gebouw al in gedachten. “Sommige recente gebouwen zijn nu al ‘niet-renoveerbaar’ omdat ze te specifiek zijn”, zegt een verontwaardigde Marc Lacour. “De keuzes van nu hebben economische en technische gevolgen voor later, het is onze verantwoordelijkheid om rekening te houden met andere mogelijke levens van de gebouwen om ervoor te zorgen dat ze duurzaam blijven. In dit geval impliceert dat een ‘eenvoudige’ instructie: het uitwerken van een minimale draagstructuur en een demonteerbaar geraamte. Een principe dat ‘vloeibaar gebouw’ genoemd wordt.”

De diepte van het gebouw beperken – 14 meter – om de toevoer van natuurlijk licht te optimaliseren, is een ander principe dat in het voordeel speelt van een eventuele wijziging van de functies. Op de plaats van de vouw,

een articulatiepunt dat ingenomen wordt door de liftkern en gekoppeld is aan een koffiehoeck, zou je op een dag gemakkelijk een derde vleugel kunnen ‘inpluggen’. De oriëntatie is ook goed: de achtergevel ligt pal aan de zuidkant, de kleine gevels in het oosten en westen. De glasoppervlakken, teruggebracht tot 45% van de totale geveloppervlakte, controleren de hoeveelheid zonlicht in de binnenruimten en verticaal geplaatste, uitspringende externe vleugeltjes doen dienst als zonwering. Hun precieze dimensionering vermijdt dat de stores de eerste en laatste uren van de dag neergelaten moeten worden. De uiterst performante schil, met hoge luchtdichtheid, is uitgevoerd als geprefabriceerde gordijngevel: binnen hout, buiten gerecycleerde geanodiseerde aluminiumplaten. De anodisering van de oppervlakte verwijdert elke onzuiverheid, maakt ze uiterst sterk en helpt om het metaalaspect te bewaren. Door de anodische laag wordt het metaalzout geabsorbeerd, de elektrolytische kleuring geeft haar een champagnekleur. De waargenomen kleur ontstaat door het effect van de diffractie van het licht, wat de gevel doet trillen, afhankelijk van het zonlicht; een poëtische weerkaatsing van de rol van de zonne-energie voor dit voorbeeldgebouw.

Architectes Associés

Brussel | oktober 2013

PROGRAMMA bouw van een technisch-administratief passiefgebouw van 10 000 m² (Nearly Zero Energy) en inrichting van het terrein (parking, kabelpark en waterbehandelingsbekken)

PROCEDURE Europese openbare aanbesteding

BOUWHEER Elia Asset

LANDSCHAPSARCHITECT Architectes Associés

STABILITEIT | TECHNIEKEN Arcadis Belgium

EPB iBAM AKOESTIEK Venac

RUWBOUW CFE Brabant

SCHRIJNWERK | GEVEL Kyotec

ELEKTRICITEIT VMA

VERWARMING Branteghem

BINNENAFWERKING Potteau Labo

OPPERVLAKTE gebouw bruto 10 000 m²

kabelpark, overdekte parking

en omgeving 24 000 m²

BUDGET 19 000 000 euro

(excl. btw en erelonen)

www.architectesassocies.be